

Príručka pre starostov a zastupiteľov obcí pre budovanie a fungovanie knižníc

**Príručka pre starostov a zastupiteľov obcí
pre budovanie a fungovanie knižníc**

2022

Obsah

Úvod.....	6
Verejné knižnice na Slovensku.....	7
Úlohy zriaďovateľov mestských a obecných knižníc	8
Financovanie knižníc	10
Legislatívne a metodické materiály z oblasti knihovníctva.....	13
Premena tradičnej úlohy knižníc - knižnica v digitálnej dobe	14
Knižnica ako vzdelávacie, kultúrne a komunitné centrum obce.....	16
Propagácia knižnice	20
Kvalifikácia a vzdelávanie zamestnancov knižnice.....	22
Osobnosť a pracovná náplň knihovníka.....	24
Budovy knižníc	26
Priestory knižníc.....	26
Priestorové vybavenie knižníc	28
Požiadavky na pohodlný a prívetivý interiér knižníc	30
Knižničný fond.....	32
Postavenie a úlohy regionálnej knižnice voči knižniciam v metodickej pôsobnosti	35
Zoznam knižníc s metodickou pôsobnosťou.....	36
Rady a tipy ako pomôcť v rozvoji a napredovaní Vašej knižnice	37
Ďalšie príklady z praxe	38
Použitá literatúra.....	43

Úvod

Obecné knižnice sú u nás najrozšírenejšie knižnice, sú najdostupnejšie, a poskytujú knižnično-informačné služby pre najväčší počet obyvateľov. Obecná knižnica je inštitúcia historická, ale aj súčasná, ktorá na území Slovenska vznikla už v 19. storočí a jej vznik bol logickým vyústením snahy bežných obyvateľov, nemajetných ľudí po čítaní, poznávaní, kultúrnom i duševnom obohacovaní sa. Knižnica mala v obci vždy vysoký spoločenský kredit. Okrem toho bola jej činnosť spojená s ostatnými kultúrnymi a osvetovými aktivitami obce. Možno povedať, že podľa úrovne obecnej knižnice sa hodnotila aj kultúrna vyspelosť obce. Pokiaľ sa neprofesionálnym knihovníkom a dobrovoľníkom darí v svojom prostredí získavať ľudí, najmä deti, študentov, obyvateľov obcí a mestečiek pre čítanie, kultúru a vzdelávanie, potom takáto knižnica plní to najušľachtilejšie a najhumánnejšie poslanie knižnice. Aj malá knižnica s nadšeným a obetavým knihovníkom môže plniť vynikajúce kultúrne, informačné a vzdelávacie funkcie svojej knižnice. Táto príručka mu v tomto úsilí chce pomôcť. Príručka nie je určená len pre starostov a zastupiteľov obcí. Užitočné informácie a rady v nej nájdu aj samotní pracovníci obecných knižníc a všetci, ktorí sa zaoberajú podporou kultúrneho a spoločenského života obce.

Pokiaľ majú knižnice plniť svoje nové úlohy, je nutné, aby predstavitelia obcí, pracovníci knižníc aj zúčastnené strany v komunitách vytvorili novú víziu verejných knižníc a využili príležitosti, ktoré sa ponúkajú. Na plnenie úlohy knižnice ako vzdelávacieho, kultúrneho a komunitného centra sú tiež dôležité jej priestory. Príručka prináša základný súbor informácií a príkladov dobrej praxe, ktoré môžu pomôcť rozvíjať knižnicu v obci.

Mnohé z knižníc bojujú doslova o svoju existenciu, pričom sa dá povedať, že jednou z príčin je časté striedanie knihovníkov aj štatutárov, čo často spôsobuje ich nedostatočnú informovanosť. Mnohokrát obecní knihovníci ani nevedia, na koho sa so žiadosťou o odbornú pomoc môžu obrátiť, k informáciám sa dostávajú ťažko, po ich neúspešnom hľadaní sa vzdávajú, čo sa v konečnom dôsledku odrazí na kvalite knižnično-informačných služieb v obci.

Nosnými materiálmi, z ktorých sme v tejto príručke vychádzali boli: Knižnica v obci – Príručka pre starostov a zastupiteľov, ktorú vydala Národná knižnica Českej republiky, Komentovaný výklad zákona č. 126/2015 Z. z. o knižniciach, Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice a v neposlednom rade Príručka knihovníka malej knižnice, Štandard pre dobrý knižničný fond a metodická príručka Knižnice knižniciam vydané Slovenskou národnou knižnicou.

Verejné knižnice na Slovensku

Inštitucionalizácia verejných knižníc na Slovensku sa začala v r. 1919 prijatím Zákona o verejných knižniciach č. 430/1919 Sb. zo dňa 22. júla 1919. Tento zákon stanovil povinné zriaďovanie verejných knižníc všetkým obciam v Čechách, na Morave a v Sliezsku. Na Slovensku nadobudol platnosť až v roku 1925. Zákon bol na ten čas veľmi pokrokový. Stanovoval základné povinnosti obce – náklady na zriaďovanie a udržiavanie knižnice hradila obec, určil finančnú čiastku na obyvateľa, ktorú musí obec knižnici poskytnúť.

Kým pri vzniku Československa bolo na Slovensku len okolo 100 obecných knižníc, v r. 1936 už iba 45 obcí nemalo knižnicu. Celkovo bolo 3 695 obecných knižníc, ktoré mali 1 010 485 zväzkov, 192 836 čitateľov a 1 699 204 výpožičiek. V roku 2021 bolo na Slovensku 1 113 fungujúcich obecných knižníc, ktoré mali 6 023 668 knižničných jednotiek, 64 885 aktívnych používateľov a 936 301 výpožičiek.

V súčasnosti u nás platí Zákon č. 126/2015 o knižniciach, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2015, ktorý legislatívne rieši základné otázky knižničného systému v SR.

Knižničný systém v SR je súčasťou štátneho informačného systému a tvorí ho Slovenská národná knižnica, vedecké knižnice, akademické knižnice, verejné knižnice, školské knižnice a špeciálne knižnice.

Paragraf 9 sa venuje verejnej knižnici a určuje jej tieto práva a povinnosti:

§ 9

Verejná knižnica

(1) Verejná knižnica je

- a) obecná knižnica alebo mestská knižnica,
- b) regionálna knižnica.

(2) Obecná knižnica a mestská knižnica

- a) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond vrátane knižničných dokumentov miestneho významu,
- b) poskytuje knižnično-informačné služby používateľom,
- c) organizuje a uskutočňuje komunitné, kultúrno-spoločenské a vzdelávacie aktivity,
- d) môže plniť funkciu školskej knižnice v rozsahu a za podmienok určených zriaďovateľom knižnice,
- e) plní ďalšie úlohy súvisiace s činnosťou knižnice.

(3) Obec zabezpečuje knižnično-informačné služby zriadením obecnej knižnice alebo mestskej knižnice ako právnickej osoby, prostredníctvom organizačného útvaru právnickej osoby zriadenej obcou, prostredníctvom organizačnej zložky obecného úradu alebo prostredníctvom inej knižnice.

Úlohy zriaďovateľov mestských a obecných knižníc

V Zákone č. 126/2015 o knižniciach sa paragraf 4 venuje právam a povinnostiam zriaďovateľa alebo zakladateľa knižnice:

Zriaďovateľ knižnice má podľa Zákona o knižniciach č. 126/2015 Z. z., § 4 ods. 1 právo:

- a) zriadiť alebo založiť, zrušiť alebo zlúčiť knižnicu s inou knižnicou v svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
- b) požiadať príslušnú knižnicu s metodickou pôsobnosťou o odborné usmernenie; zoznam knižníc s celoštátnou metodickou pôsobnosťou je uvedený v prílohe č. 1,
- c) určiť rozsah a podmienky sprístupnenia knižnice verejnosti, ak ide o akademickú knižnicu, školskú knižnicu a špeciálnu knižnicu,
- d) poveriť knižnicu plnením úloh patriacich do vecnej pôsobnosti knižnice.

Zriaďovateľ alebo zakladateľ knižnice je podľa zákona o knižniciach č. 126/2015 Z. z. § 4, ods. 2 povinný:

- a) vydať zriaďovaciu listinu, zakladateľskú listinu alebo štatút knižnice, v ktorých určí zameranie, špecializáciu a pôsobnosť knižnice; v jej názve musí byť slovo knižnica,
- b) oznámiť ministerstvu zriadenie alebo založenie knižnice na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 2, najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností a písomne oznámiť ministerstvu zlúčenie vedeckej knižnice alebo regionálnej knižnice a zrušenie knižnice najneskôr do 60 dní od vzniku týchto skutočností,
- c) zabezpečiť vhodné priestory a interiérové vybavenie pre knižnicu primerané veľkosti jej knižničného fondu, rozsahu poskytovaných knižnično-informačných služieb, zameraniu a špecializácii knižnice,
- d) zabezpečiť moderné technické vybavenie a podmienky na zavádzanie nových technológií a knižnično-informačných služieb,
- e) zabezpečiť činnosť knižnice finančne a personálne,
- f) podporovať ďalšie vzdelávanie zamestnancov knižnice,
- g) zabezpečiť systematické doplňovanie, odbornú evidenciu, spracovanie, uchovávanie, ochranu, využívanie a sprístupňovanie knižničného fondu,
- h) podporovať spoluprácu knižníc a utvárať predpoklady na integráciu knižníc do medzinárodných knižničných a informačných systémov a sietí,

- i) ponúknuť vyradené knižničné dokumenty alebo knižničný fond knižnice, ktorá sa zrušila, iným knižniciam; prednostné právo na získanie vyradených knižničných dokumentov majú knižnice, ktoré ako právnické osoby určené podľa osobitného predpisu uchovávajú konzervačný fond,
- j) vykonávať kontrolu činnosti knižnice,
- k) umožňovať výkon štátneho odborného dohľadu a kontroly a poskytovať potrebnú súčinnosť.

Zriaďovateľ verejnej knižnice:

- podporuje komunitné aktivity verejnej knižnice a spoluprácu s inými inštitúciami v obci a meste,
- umožňuje pracovníkom regionálnej knižnice vstup do priestorov mestskej, obecnej a školskej knižnice, ak súvisia s metodickou činnosťou a konkrétnou metodickou pomocou,
- propaguje činnosť knižnice na svojej webovej stránke.

Obecné, mestské a školské knižnice:

- využívajú metodickú a odbornú pomoc zo strany krajskej alebo regionálnej knižnice a pri školských knižniciach Slovenskej pedagogickej knižnice,
- pravidelne sa informujú o službách a možnostiach, ktoré im krajské a regionálne knižnice ponúkajú,
- žiadajú o osobné stretnutia s metodikom, s ktorým konzultujú a riešia problémy knižničnej praxe svojich knižníc podľa aktuálnych potrieb,
- v záujme zvýšenia kvality knižničného fondu využívajú ponuku výmenných fondov, ak krajská a regionálna knižnica túto možnosť ponúka,
- pravidelne sledujú webové stránky krajských a regionálnych knižníc,
- zúčastňujú sa prednášok, porád, seminárov a ďalších vzdelávacích podujatí pre knihovníkov,
- vedú základnú odbornú evidenciu knižničných dokumentov (prírastkový zoznam, zoznam úbytkov) a pomocné evidencie podľa potrieb,
- spolupracujú s metodikom pri zavádzaní knižnično-informačných systémov, pri rekonštrukcii a zabezpečovaní technického a interiérového vybavenia knižnice, pričom metodik ich usmerní na koho sa obrátiť pri týchto odborných činnostiach,
- vykonávajú revíziu knižničného fondu v zmysle zákona o knižniciach č. 126/2015 Z. z., § 14, ods. 1 – 6 a vyhlášky 201/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie knižničných dokumentov a o revízii a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach,
- po skončení kalendárneho roka spracovávajú a regionálnej knižnici predkladajú ročný prehľad činnosti na vyžiadanie regionálnej knižnice,

- spolupracujú s rôznymi záujmovými skupinami v obci a ponúkajú im priestor knižnice na realizáciu komunitných aktivít,
- dodržiavajú zákon o knižniciach č. 126/2015 Z.z., vyhlášku č. 201/2016 Z.z. o revízii a vyradovaní knižničného fondu v knižniciach, zákon č. 18/2018 Z.z. o ochrane osobných údajov, Zákon o štátnej štatistike a pod.

Financovanie knižníc

Zdrojmi financovania mestskej a obecnej knižnice môžu byť dotácie z rozpočtu obce alebo dotácie z rozpočtu vyššieho územného celku, dotácie zo štátneho rozpočtu, príjmy za knižnično-informačné služby, finančné zdroje prijaté od individuálnych darcov formou finančného daru a od rôznych mestských a obecných inštitúcií – spolkov, združení (napr. od lesného pozemkového spoločenstva a pod.). Rozpočet knižnice má reflektovať rastúce ceny kníh, elektronických informačných zdrojov a vplyv nových technológií. Pričom tlak na financovanie knižnice z vlastných príjmov a doplnkových zdrojov nesmie mať za následok porušenie princípu voľného prístupu k informáciám a princípu bezplatnosti základných služieb. Pri súčasnom raste informácií a dokumentov je dôležitá kooperácia knižníc, napríklad vzájomná výmena informačných zdrojov, možnosť využívania výmenných súborov, ak ich regionálna knižnica poskytuje, tiež možnosť využívania medziknižničných výpožičných služieb. Činnosť verejných knižníc je financovaná z verejných prostriedkov a v tejto súvislosti vznikajú otázky, či sú finančné prostriedky vynakladané efektívne a aké sú ekonomické prínosy knihovníckych služieb. Rovnako ako všade na svete, je prevažná väčšina služieb knižníc poskytovaná verejnosti bezplatne. Knižničný zákon ukladá knižniciam a ich prevádzkovateľom knižnično-informačné služby podľa § 16, odseku 5 písm. a) až c) poskytovať bezplatne (výpožičky knižničných dokumentov v knižnici, výpožičky knižničných dokumentov mimo priestorov knižnice a prístup ku knižničnému katalógu, základné elektronické služby najmä prístup k elektronickému katalógu knižnice, webovému sídlu knižnice, prezeranie voľných internetových zdrojov v knižnici a sprístupnenie elektronickej zbierky v knižnici, poskytovanie ústnych bibliografických informácií, ústnych faktografických informácií a ústnych referenčných informácií). Za knižnično-informačné služby podľa odseku 5 písm. d) až h) je knižnica oprávnená požadovať od používateľa primeranú úhradu vynaložených finančných nákladov (poskytovanie písomných bibliografických informácií, faktografických informácií a referenčných informácií, poskytovanie objednaných písomných rešeršných služieb, poskytovanie reprografických služieb z knižničného fondu, špeciálne elektronické služby poskytované knižnicou najmä vo forme prístupu k elektronickej zbierke mimo knižnice, zabezpečenie elektronického dodávania dokumentov, elektronických referenčných služieb, elektronických rešeršných služieb, poskytovanie inštruktáží používateľom k elektronickým službám a zabezpečenie prístupu na internet, medziknižničná výpožičná služba a medzinárodná medziknižničná výpožičná služba, vydávanie publikácií, organizovanie kultúrnych podujatí, výchovno-vzdelávacích podujatí a kurzov).

V čase ekonomickej krízy sú knižnice prvým miestom, kde je obmedzovaný rozpočet. Pritom knižnice nie sú „luxusným“ zariadením obce, ale nevyhnutným miestom pre občanov. Aj keď obce prechádzajú neľahkou reformou a finančných prostriedkov nie je dostatok, pri správnom zostavení rozpočtu možno uspokojiť široké spektrum potrieb občanov. Záleží len na prioritách, ktoré si starosta a poslanci obecného zastupiteľstva určia.

Na získanie finančných prostriedkov na nákup knižničného fondu a priestorového vybavenia sa malé a stredné knižnice môžu uchádzať vo Fonde na podporu umenia (ďalej len FPU). FPU je nezávislá verejnoprávna inštitúcia zabezpečujúca podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov najmä na tvorbu, šírenie a prezentáciu umeleckých diel, podporu medzinárodnej spolupráce, na vzdelávacie programy v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu, na štipendiá pre fyzické osoby, ktoré sa tvorivo či výskumne podieľajú na rozvoji umenia a kultúry. Každý rok FPU podporuje projekty akvizície a obnovy aktívne pracujúcich, činnosť vykazujúcich a zaregistrovaných mestských a obecných knižníc. Stagnujúce knižnice, ktoré pravidelne finančne nepodporuje zriaďovateľ, nepodporí ani FPU. Fond svojou činnosťou nahrádza podstatnú časť dotačného systému Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Obecná knižnica Víťaz (počet obyvateľov v obci 1999/rok 2021, Prešovský kraj) vďaka obci a dotačnému systému FPU získava už niekoľko rokov po sebe finančné prostriedky na kúpu nových kníh. Mnohé knižné novinky sú zakúpené podľa želaní a odporúčaní návštevníkov, ktoré si celý rok knižnica zaznamenáva, či už pri návštevách, výpožičkách alebo ich používatelia zasielali cez online katalóg a sociálne siete. Ide o aktuálne knižné tituly rôznych žánrov, z noviniek od slovenských a zahraničných autorov krásnej a populárno-náučnej literatúry pre malých aj veľkých. Všetky nové knihy je možné si pozrieť v online katalógu, pričom každá nová kniha v online katalógu obsahuje grafickú ukážku obálky, popis exemplára, anotáciu a prípadné recenzie. Knižnica o novinkách informuje na oficiálnej stránke obce Víťaz a taktiež na facebookovej stránke knižnice Víťaz.

Plagát Obcej knižnice Víťaz o informovaní nových zakúpených titulov z FPU na rok 2020 (Zdroj: Obec Víťaz)

Na sledovanie ekonomickej efektívnosti knihovníckych služieb je možné využiť výsledky projektu Metodika merania hodnoty služieb knižníc na stránke – <https://www.mlp.cz/cz/o-knihovne/roi/>. Na projekte od roku 2011 spolupracujú Mestská knižnica v Prahe, Fakulta ekonomicko-správnej Univerzity Pardubice a Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Cieľom projektu je odpovedať na otázky typu:

- Vyplatí sa knižnica?
- Ak financujeme knižnicu, je to dobrá investícia?
- Nie je financovanie knižnice v dobe internetu stratou?

Hodnotenie efektívnosti knižníc je založené na využití rozšírenej metódy analýzy nákladov a prínosov (Cost-benefit analysis, CBA). Tá analyzuje náklady a úžitky (benefity, prínosy), ktoré sa týkajú knižnice v určitom časovom období. Zmyslom metódy je vyčíslieť a porovnať celkové prínosy, ktoré plynú používateľom knižníc a celej spoločnosti, s nákladmi verejných knižníc, ktoré vznikajú v dôsledku poskytovania jednotlivých služieb.

Legislatívne a metodické materiály z oblasti knihovníctva

Pôsobenie knižníc je určené legislatívou. Najvýznamnejšie legislatívne dokumenty sú k dispozícii na webovej stránke Ministerstva kultúry a taktiež na stránke Slovenskej národnej knižnice.¹

Na stránke Slovenskej národnej knižnice v kategórii „Štandardy, odporúčania, usmernenia“ postupne pribúdajú dôležité metodické materiály:²

- **Knižnice knižniciam** – Metodické úlohy regionálnych knižníc a regionálnych knižníc s krajskou pôsobnosťou voči knižniciam v metodickej pôsobnosti. Príručka podrobne vysvetľuje prácu metodika či už v regionálnej, alebo v regionálnej krajskej knižnici a hovorí o úlohách metodikov, ktoré majú prispieť k dosiahnutiu štandardov všetkých verejných knižníc na Slovensku. Príručka je dobrým pomocníkom nielen pre metodikov, ale aj pre riaditeľov, zriaďovateľov aj ostatných knihovníkov, s cieľom dosiahnuť čo najkvalitnejšie služby knižníc na Slovensku.
- **Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice** – Nové metodické usmernenie určuje nielen kvantitatívne, ale aj kvalitatívne podmienky poskytovania knižnično-informačných služieb verejnými knižnicami a využívania verejných zdrojov poskytovaných zriaďovateľmi verejných knižníc. Knižniciam sa tak predkladajú štandardy, ktorých cieľom je zabezpečiť plnenie úloh knižníc na optimálnej úrovni. V novom metodickom usmernení sa objavuje viacero nových indikátorov, ako sú umiestnenie knižnice v obci, plocha knižnice určená pre používateľov, webová stránka knižnice, online katalóg knižnice, personálne zabezpečenie, kvalifikácia a vzdelávanie pracovníkov knižníc, meranie spokojnosti používateľov, ako aj kultúrne, vzdelávacie a komunitné aktivity knižnice.
- **Štandard pre dobrý knižničný fond** – Metodický pokyn Slovenskej národnej knižnice k vymedzeniu štandardu dopĺňovania a aktualizácie knižničného fondu pre knižnice zriaďované alebo prevádzkované obcami, mestami alebo samosprávnymi krajmi na území Slovenskej republiky.

¹ Dostupné na: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/dokumenty-pre-knihovnikov/legislativa.html>

² Dostupné na: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/dokumenty-pre-knihovnikov/standardy-odporucania-usmernenia.html>

Premena tradičnej úlohy knižníc - knižnica v digitálnej dobe

Úlohy knižníc sa menia, tak ako sa menia potreby a požiadavky používateľov. Knižnice umožňujú, aby sa ktokoľvek v každom období svojho života mohol učiť, čítať a rozvíjať prostredníctvom knižníc. Z tohto hľadiska je nevyhnutné naďalej rozvíjať tradičnú úlohu knižníc, t. j. požičiavanie tlačených kníh a časopisov. Túto oblasť základných služieb je dôležité rozširovať aj o sprístupnenie elektronických kníh a ponúknuť návštevníkom prístup k digitálnym dokumentom prostredníctvom internetu. To si vyžaduje vysokorýchlostné pripojenie k internetu a modernizáciu technologického vybavenia knižnice. Prístup k informáciám i k dokumentom by mali zabezpečovať i obecné knižnice. Preto počítače, pripojenie na internet a dostatok nových dokumentov by mala zabezpečovať každá knižnica a obecné zastupiteľstvá by na to mali pamätať pri schvaľovaní rozpočtu. Obecné knižnice majú aj dnes svoje nezastupiteľné miesto pri zabezpečovaní celoživotného vzdelávania, pri uspokojovaní potrieb obyvateľov obce nielen informáciami, ale aj oddychovou literatúrou, pri formovaní detí a mládeže a pri dokumentácii regionálnych dejín.

Knižnice v súčasnosti potrebujú sprístupniť svoje služby online. Aj pri menších knižniciach očakávajú čitatelia možnosť zistiť ponuku kníh knižnice v online katalógoch. Automatizované spracovanie knižničného fondu, registrácia čitateľov, požičiavanie a vrátenie kníh umožní prehľad o stave knižničného fondu v online prostredí a zefektívni sa práca knihovníka. Na trhu sú dostupné viaceré knižnično-informačné systémy, niektoré umožňujú aj zapojenie sa do súborných online katalógov, čím sa rozširujú služby širokej verejnosti.

Jednou z hlavných úloh verejnej knižnice je preklenúť priepasť medzi informačne bohatými a informačne chudobnými. Táto úloha zahŕňa poskytovanie prístupu k potrebnému elektronickému, počítačovému a audiovizuálnemu vybaveniu (napr. osobné počítače s prístupom na internet, verejne prístupné online katalógy, audio a MP3 prehrávače, dataprojektory a špeciálne zariadenia pre zrakovo a telesne postihnutých). Prístup do bezdrôtovej siete (Wi-Fi) by mal byť dostupný v celej knižnici rovnako ako elektrické zásuvky na zapojenie ostatných počítačov. Elektrické a počítačové siete by mali byť moderné, ľahko prístupné na manipuláciu a na prípadné budúce zmeny. Musia sa pravidelne kontrolovať.

Tým, ako sa stále viac informácií presúva do digitálnych formátov, bude sa zmenšovať rozsah knižničných fondov. Používatelia knižníc sú schopní pristupovať k informáciám digitálne, nech už sa nachádzajú kdekoľvek, prostredníctvom knižničnej siete a mobilného pripojenia. Priestory knižnice by mali byť koncipované tak, aby ich bolo možné prispôsobiť meniacim sa prevádzkovým podmienkam knižnice. Internet sa v poslednom desaťročí stal neoddeliteľnou súčasťou nášho života, preto je dôležité, aby knižnica umožňovala používateľom prístup aj na tento zdroj informácií.

Verejná knižnica by mala:

- umožniť prístup na internet prostredníctvom internetového pripojenia na počítačoch inštalovaných v priestoroch knižnice a Wi-Fi pripojenia s cieľom využiť vlastné prenosné zariadenia používateľov,
- poskytovať verejnosti neobmedzený prístup k elektronickým informáciám a informačným zdrojom prostredníctvom internetu,
- zriadiť aspoň jednu verejne prístupnú pracovnú stanicu s internetom a tlačiarňou, ktorú súčasne nevyužíva personál knižnice ako v centrálnej budove, tak aj v pobočkách,
- plniť úlohu sprostredkovateľa tým, že je verejnou elektronickou vstupnou bránou k digitálnym informáciám a pomáha občanom preklenúť tzv. „digitálnu priepasť“,
- poskytnúť svojim používateľom primerané množstvo elektrických zásuviek určených na napájanie alebo dobíjanie ich vlastného technického vybavenia (notebooky, smartfóny, tablety a pod.),
- priebežne dopĺňať a obnovovať technické a softvérové vybavenie knižnice.

INDIKÁTOR: Počet verejne prístupných staníc s pripojením na internet (pokiaľ knižnica ponúka pripojenie na internet prostredníctvom Wi-Fi pripojenia, počet verejne prístupných staníc je možné znížiť, nie však zrušiť).

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaná hodnota počtu počítačových staníc s pripojením na internet	Odporúčaná hodnota počtu počítačových staníc s pripojením na internet, ak má knižnica súčasne pripojenie na Wi-Fi
1 – 2 000	1	1
2 001 – 3 000	2	1
3 001 – 5 000	3	2
5 001 – 10 000	4	2
10 001 – 20 000	6	3
20 001 – 40 000	10	5
40 001 – 60 000	15	8
60 001 a viac	20 a viac	10 a viac

Metodické usmernenie MK SR č. MK - 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice – Článok 8 – Prístup k internetu a informačným technológiám

Knižnica ako vzdelávacie, kultúrne a komunitné centrum obce

Verejná knižnica musí byť centrom komunity, ak má zohrávať plnohodnotnú úlohu v jej fungovaní. Mala by spolupracovať s ostatnými skupinami a organizáciami v komunite. K úlohám obecných knižníc patrí organizovanie komunitných, kultúrno-spoločenských a vzdelávacích podujatí, keďže sú v mnohých obciach jedinou kultúrnou inštitúciou.

Knižnica by nemala byť iba priestorom pre čitateľov, ktorí si požičiavajú knihy, ale stále viac by mala byť k dispozícii tým, ktorí priestor knižnice využívajú na vzdelávanie, učenie, komunitné aktivity na voľný čas. Knižnice slúžia väčšine obyvateľstva pre každodenný život, majú nezastupiteľnú funkciu pre spoločenský, kultúrny a komunitný život obce. Neoddeliteľnou súčasťou činnosti knižníc je spolupráca so školami. Kľúčová úloha pripadá knižniciam v rozvoji čitateľskej, informačnej, mediálnej a digitálnej gramotnosti a v podpore čitateľstva. Knižnice predstavujú jedinečné spojenie neformálneho celoživotného a občianskeho vzdelávania celej populácie, vrátane zapojenia seniorov do vzdelávania. Poskytujú priestor pre miestnu i regionálnu kultúru. Od knižníc sa vyžaduje príprava takých podujatí, ktoré umožňujú stretnutia rôznorodých skupín, a tak prispievajú k ich dorozumeniu – napr. spoločné podujatia pre starších občanov a deti alebo mládež, zdravotne handicapované deti a zdravé deti a pod. Taktiež sa vyžaduje organizácia podujatí, ktoré prispievajú k poznávaniu a zblížovaniu rozličných kultúr, napr. podujatia zamerané na poznávanie a prezentovanie kultúry rôznych etníc.

Knižnice už nie sú len miesta na požičiavanie kníh, ale priestory, kde je možné zdieľať minulosť i budúcnosť obce, kde sa ľudia môžu vzdelávať, kde môžu tráviť voľný čas. Knižnice ponúkajú priestor pre verejné debaty aj pre zdieľanie záujmov komunit. Sú inštitúciami, ktoré sa týmto spôsobom podieľajú na formovaní a upevňovaní kľúčových hodnôt spoločnosti, na ich odovzdávaní i šírení. Dnes sú knižnice predovšetkým miestami, ktoré sa starajú o lokálnu komunitu, a to bez ohľadu na veľkosť obce.

Podľa Metodického usmernenia MK SR č. MK - 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice sa odporúča knižniciam s počtom obyvateľov v obci do 500 obyvateľov organizovať ročne 4 vzdelávacie, kultúrne či komunitné podujatia knižnice. V knižniciach s počtom obyvateľov 501 – 1000 v obci sa odporúča organizovať 6 podujatí ročne. Pri počte obyvateľov 1001 – 2000 v obci sa odporúča organizovať už 8 podujatí ročne, pričom pri počte obyvateľov 2001 – 3000 už indikátor odporúča organizovať až 20 podujatí ročne. Nové metodické štandardy, ktoré boli schválené v roku 2020 prihliadali aj na skutočnosť postupného znižovania počtu výpožičiek v ostatných rokoch, a to vo všetkých typoch knižníc, s tým, že tento trend znižovania výpožičiek malo vyvážiť zvyšovanie počtu zrealizovaných kultúrno-spoločenských a vzdelávacích podujatí,

čo sa aj v slovenských regionálnych a mestských knižniciach deje. Na úrovni obecných knižníc sa trend zvyšovania počtu kolektívnych podujatí ešte neudomácnil a niektorí obecní knihovníci sa takémuto trendu bránia – nie sú ochotní v prostredí svojej knižnice realizovať žiadne kolektívne aktivity. Knižnicu považujú len za miesto požičiavania kníh. Vzhľadom k znižovaniu počtu výpožičiek budúcnosť verejných knižníc, a teda aj obecných, preto vidíme v prepájaní tradičných knihovníckych služieb s činnosťami, potrebami a záujmami detí, občanov a rôznych komunit, ktoré v obci a meste pôsobia bez ohľadu na to, či sú členovia komunit v knižnici registrovaní.

INDIKÁTOR: Počet vzdelávacích, kultúrnych a komunitných podujatí knižnice

Počet obyvateľov sídla knižnice	Odporúčaný počet vzdelávacích, kultúrnych a komunitných podujatí knižnice ^a
1 – 500	4
501 – 1 000	6
1 001 – 2 000	8
2 001 – 3 000	20
3 001 – 5 000	50
5 001 – 10 000	150
10 001 – 20 000	300
20 001 – 40 000	500
40 001 a viac	700

Metodické usmernenie MK SR č. MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice –

Článok 14 – Vzdelávacie, kultúrne a komunitné podujatia verejných knižníc

Aktivity knižnice v oblasti kultúrno-vzdelávacej činnosti majú špecifické ciele:

- podporujú celoživotné vzdelávanie občanov a návyk využívať najnovšie informácie pre usmerňovanie súkromného, občianskeho a spoločenského života,
- podporujú čitateľské aktivity občanov,
- vytvárajú priestor na prezentáciu vedomostí, schopností, zručností i talentu jednotlivcov i skupín,
- vytvárajú priestor pre komunikáciu medzi jednotlivými skupinami verejnosti,
- podporujú vytváranie záujmu a návyku občanov na kultúrne využívanie voľného času,
- podporujú vytváranie dobrých vzťahov medzi knižnicou a verejnosťou.

Typy kultúrnych či vzdelávacích podujatí:

- ✓ Beseda/prednáška – môže byť venovaná celej škále tém – cestovanie, literatúra, koničky – v každej obci sa nájde cestovateľ či dobrodruh, včelár, nadšenec do byliniek, miestny kronikár či historik. Stačí sa len zaujímať a dať týmto ľuďom priestor.
- ✓ Autorské čítanie je podobné besedám, pričom prednášajúci je autor, teda spisovateľ. Ideálne je osloviť regionálnych autorov alebo autorov, ktorých knihy sú zamerané

na lokálne témy alebo väzbu k obci či kraju.

- ✓ Vernisáže alebo výstavy – je vhodné osloviť miestnych umelcov so zameraním pre návštevníkov škôl.
- ✓ Workshop – od prednášky sa líši praktickým zameraním, ktoré umožňuje návštevníkom danú aktivitu vyskúšať, alebo sa ju naučiť, napríklad ručné práce, skladanie origami, domáce výrobky a podobne. Pri workshopoch je výborná šanca robiť série na pokračovanie (pre začiatočníkov, pokročilých...). Takéto workshopy sú výborným nástrojom v rámci medzigeneračnej spolupráce – babičky učia, učíme babičky.
- ✓ Vzdelávacie kurzy – tu je možné dať priestor študentom vysokých škôl, prípadne spojiť sa s učiteľmi školy v obci, aby vzdelávacie podujatie bolo zamerané na témy, ktoré nadväzujú s preberanou látkou v škole.

Pred začatím plánovania kultúrnych či vzdelávacích podujatí je potrebné mať jasno, pre akú cieľovú skupinu aktivity organizujeme. Je vhodné vyberať aktuálne témy zo života v obci, ale najmä je dôležité reagovať na to, čo ľudia zaujíma.

Obecná knižnica Teplička nad Váhom (počet obyvateľov v obci 4 345/rok 2021, Žilinský kraj) za svoju prácu získala titul Najlepšia knižnica Horného Považia za rok 2017.3

Samospráva pravidelne prispieva na nákup nových kníh a časopisov a do knižnice pozýva aj známe osobnosti – spisovateľov, spisovateľky i cestovateľov, ktorí rozprávajú o sebe, o svojich aktivitách a vydaných knihách. Medzi inými knižnica privítala aj spisovateľku Evitu Urbaníkovú, Martu Martinskú Ujháziovú, Petru Nagyovú-Džerengovú, spisovateľa a cestovateľa Petra Rúfusa, najlepšieho slovenského fantasy autora Juraja Červenáka, ale aj Silviu Bystričanovú, autorku vynikajúcich motivačných kníh pre ženy. Vedenie knižnice pripravuje aj besedy so spisovateľmi pre deti a mládež. V ostatných rokoch v knižnici privítali Igora Váleka, Štefana Debnára a Toňu Revajovú. Knižnica bola taktiež spoluorganizátorkou stretnutia detí so Zuzanou Štelbaskou, autorkou kníh pre deti a mládež. Obecná knižnica v Tepličke nad Váhom je aj miestom, kde sa deti dozvedia veľa zaujímavých informácií napr. aj o prírode a lese, ktorý sa nachádza v okolí samotnej obce, keď v knižnici privítali naozajstného lesníka. Rozprávkových hrdinov, napr. šašov, víly, princezné a kráľov mohli samotné deti aj predviesť na podujatiach spojených s karnevalom i na Noci s Andersenom, ktoré taktiež organizačne zabezpečovala obecná knižnica. Knižnica sa navyše prezentuje a informuje o svojich podujatiach aj na sociálnych sieťach a na svojej webovej stránke.

Obr. č. 3: Podujatie Obcej knižnice v Tepličke nad Váhom (Zdroj: Facebook Obecná knižnica v Tepličke nad Váhom)

Propagácia knižnice

Propagácia knižnice a jej služieb je dôležitá najmä z pohľadu potencionálnych používateľov a návštevníkov podujatí. Každý v obci by mal vedieť, kde sa knižnica nachádza, čo ponúka a na koho je možné sa obrátiť. Faktorov, ktoré ovplyvňujú propagáciu i výkony knižnice je viac, nemôže za to iba knihovník. Stačí napríklad, že v obci nie je škola, či škôlka a v susednej obci je. Knihovník v obci bez škôl alebo škôlok je potom vo veľkej nevýhode. Tiež je rozdiel, ak robí knihovníka zamestnanec obecného úradu alebo človek, ktorý má aj iné zamestnanie a nemôže si dovoliť pružne reagovať na dopyt napríklad po podujatí, musel by si z práce zobrať dovolenku a pod. Dôležitým prvkom propagácie knižnice je aj zriaďovateľ a jeho podpora.

Rozhodujúcou propagáciou je dať o sebe vedieť – informácie o knižnici musia byť dostupné na internete, na nástenkách, úradných tabuliach. K veľkým zmenám vedú malé kroky, malým krokom je už len samotná propagácia zoznamu noviniek na úradnej tabuli na obecnom úrade alebo na nástenke v čakárni u lekára. Dôležité je o knižnici a jej službách hovoriť a informovať aj tých, ktorí jej služby zatiaľ nevyužívajú.

Na informačných paneloch alebo tabuliach by mali byť uvedené informácie o knižnici; ak máte v obci smerovníky, nezabudnite v nich označiť knižnicu. Dôležitým informačným zdrojom je webová stránka obce, kde by knižnica mala byť uvedená v časti kultúra. Oveľa lepšie je, keď má knižnica samostatnú webovú stránku. Webová stránka knižnice by mala zahŕňať aspoň tieto údaje: názov a sídlo knižnice, kontaktné údaje, názov zriaďovateľa/prevádzkovateľa knižnice, stručnú charakteristiku knižnice, zoznam oddelení (ak existujú), prevádzkový čas, základné dokumenty o knižnici, knižničný poriadok, prehľad ponúkaných služieb a cenník služieb. Doplnkom k internetovým stránkam môže byť vytvorená stránka na sociálnych sieťach, kde pravidelne informuje o svojich aktivitách (Facebook, Instagram, Youtube, Twitter a pod.).

Miestnu knižnicu Vračuňa (počet obyvateľov v mestskej časti 20 559/rok 2021, Bratislavský kraj) sa v roku 2006 podarilo premiestniť do priestorov bývalej materskej školy, a tým získala knižnica nádherné slnečné priestory, prostredie, ktoré korešponduje aj s mimoškolskou aktivitou – susedmi knižnice sú Centrum detskej tvorivosti a Materské centrum. Knižnica bola priestorovo upravená, aby vyhovovala svojmu zameraniu, pričom v detskom kútiku sú výrazným prvkom namalované detské motívy na stenách. Knižnica sídli v krásnom slnečnom objekte, kde je pre čitateľov v letných mesiacoch k dispozícii aj tzv. letná čítareň. S ohľadom na skutočnosť, že integrácia so zdravotne znevýhodnenými je dôležitá, knižnica prerobila vchod do knižnice na bezbariérový.

Od roku 2008 knižnica začala používať automatizovaný knižničný systém Clavius, ktorý uľahčuje prácu s výpožičkami, s vyhľadávaním žiadaných titulov, aj s upomienkami či rezerváciou momentálne nedostupných titulov. Knižničný systém umožňuje samotným čitateľom vyhľadávať si knihy, o ktoré majú záujem, buď na počítači, ktorý je voľne k dispozícii v priestoroch knižnice, alebo z domu cez on-line katalóg. Počítače pre verejnosť slúžia na vyhľadávanie informácií cez internet, na vypracovanie referátov pre študentov a žiakov a má tiež pripojenie na tlačiareň. Prístup k počítačom je len pre registrovaných čitateľov a je bezplatný, časovo obmedzený na 30 minút. Knižnica každoročne organizuje súťaž Kráľ detských čitateľov – je to podujatie pre základné školy v mestskej časti Bratislava – Vračuňa, kde z vybraných ročníkov žiaci v niekoľkočlennom zastúpení súťažia vo vedomostných otázkach, aktivitách, tvorivosti a zručnosti. V knižnici sa konala aj mimoriadna akcia – knižnica sa zmenila na tri dni na malú zoológickú záhradu (návštevnosť vyše 250 detí), ktorá sa zamerala na teráriové zvieratká, obojživelníky a plazy. Pre deti materských škôl a nižších ročníkov základných škôl organizujú podujatie – Stretnutie s rozprávkou. Hravou formou vedú deti k poznávaniu klasických slovenských rozprávok, ale aj k úcte ku knihám. Každoročne knižnica organizuje množstvo podujatí. Miestna knižnica Vračuňa má stránku na Facebooku, ktorú sleduje viac ako 400 ľudí, a informácie o knižnici poskytuje aj na vlastnej webovej stránke⁴.

Ukážka kníh s Montessori pedagogikou – v detskom kútiku v Miestnej knižnici Vračuňa

(Zdroj: Facebook Miestna knižnica Vračuňa)

4 Viac informácií na stránke: <https://www.kniznicavrakuna.sk/udalosti/>

Kvalifikácia a vzdelávanie zamestnancov knižnice

Vo všeobecnom povedomí spoločnosti zostáva profesia knihovníka naďalej pokojnou a statickou činnosťou, dokonca nudným pracovným miestom, ktoré vôbec nevyžaduje odborné vzdelanie. Knihovník je však aktívnym sprostredkovateľom medzi používateľmi a informačnými zdrojmi. Odborné vzdelanie a ďalšie celoživotné vzdelávanie knihovníkov je nevyhnutné na poskytovanie primeraných služieb. Aby zamestnanci verejných knižníc nestratili kontakt s najnovšími trendmi v svojom odbore, musia udržiavať svoj ďalší profesionálny rozvoj prostredníctvom formálneho aj neformálneho vzdelávania. V každej verejnej knižnici musí existovať plánovaný a nepretržitý program vzdelávania pre zamestnancov všetkých kategórií, zamestnaných na plný aj čiastočný úväzok. Rýchly rozvoj informačných a komunikačných technológií zvyšuje potrebu pravidelného vzdelávania, pričom je dôležité, aby vzdelávací program zahŕňal aj potrebu budovania sietí spolupráce a prístupu k iným informačným zdrojom. V Slovenskej republike existujú školy, kde je možné získať odborné vzdelanie – od stredných, cez vyššie odborné školy až po univerzity s knihovníckym zameraním. Slovenská národná knižnica poskytuje pre záujemcov aj akreditované vzdelávacie programy:⁵

- **Knižnično-informačné služby** – absolvent vzdelávacieho programu je pripravený vykonávať odborné činnosti spojené s poskytovaním knižnično-informačných služieb a so sprístupňovaním fondu a informačných zdrojov. Je oboznámený s postupmi budovania, dopĺňovania a spracovávania fondu. Je pripravený podieľať sa na projektovej a marketingovej činnosti knižnice, pozná princípy realizácie kultúrno-vzdelávacích podujatí a je oboznámený so základnými normami metodologickej a legislatívnej činnosti. Ovláda a vie využívať základnú odbornú terminológiu, pracovné postupy a špecializované úkony z oblasti knihovníctva, o ktorých dokáže podávať základné odborné informácie a diskutovať o nich. Trvanie programu je v dĺžke 68 vyučovacích hodín.
- **Knihovník špecialista na prácu s deťmi a mládežou** – absolvent vzdelávacieho programu ovláda pracovné postupy na prácu s detským používateľom, je oboznámený s povahou a psychologickými aspektami detského používateľa. Vie organizovať, koordinovať a vytvárať podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti, detského čítateľstva a čitateľskej kultúry rôznymi vzdelávacími a kreatívnymi spôsobmi akými sú: zážitkové čítanie, dramatizácia, tvorivá dramatika, interpretácia literárneho textu prostredníctvom bábok, etudy, improvizácie, tvorivé dielne a iné. Dokáže samostatne tvoriť a implementovať scenáre k rôznorodým kultúrno-vzdelávacím podujatiam, tvoriť, riadiť a uskutočňovať besedy, čitateľské súťaže a aktivity k celoslovenským projektom na podporu čítania detí

5 Dostupné na: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/knihovnicke-vzdelavanie/akreditovany-vzdelavaci-program.html>

a mládeže. Má poznatky o akvizícii knižničného fondu a je schopný samostatne prepájať jednotlivé spôsoby práce s vhodnou literatúrou pre deti a mládež. Trvanie programu je v dĺžke 65 vyučovacích hodín.

Podľa Metodického usmernenia MK SR č. MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice, podľa článku 12 – Kvalifikácia a vzdelávanie zamestnancov knižnice sa odporúča indikátor – Ďalšiemu odbornému vzdelávaniu je ročne na jedného zamestnanca venované minimálne 40 pracovných hodín. Zamestnanci pôsobiaci v knižniciach s rozsahom prevádzkového času menším ako 20 prevádzkových hodín týždenne absolvujú ďalšie odborné vzdelávanie ročne v rozsahu najmenej 8 pracovných hodín, pričom do počtu vzdelávacích hodín na jedného zamestnanca knižnice sa zahŕňajú aj iné školenia ako sú len knihovnícke, napr. BOZP a pod. Musia však súvisieť s prácou knihovníka.

Častým a relatívne negatívnym javom je kumulácia činností do pracovnej náplne knihovníka – napr. vedenie obecnej kroniky, predaj vstupeniek a aktívna účasť na obecných akciách, spracovanie obecných spravodajov a pod. Rovnako ako v iných profesiách sa má knihovník sústrediť plne na svoju prácu. Pokiaľ je v záujme obce rozšíriť úväzok knihovníka, potom je možné pre ostatné činnosti vyhradiť ďalšie hodiny pracovného úväzku. Personál je mimoriadne dôležitým prvkom v prevádzke verejnej knižnice. Knižnica by mala mať taký počet zamestnancov, aby mohla počas celej prevádzky zabezpečiť všetky svoje úlohy. Metódou na stanovenie primeraného počtu zamestnancov pre knižnično-informačné služby môže byť zavedenie benchmarkingu, ktorý je založený na porovnávaní knižníc podobnej veľkosti a rovnakého typu.⁶

Osobnosť a pracovná náplň knihovníka

Osobnosť knihovníka je jedným z najdôležitejších elementov pri dobrom fungovaní knižnice. Na základe skúseností a metodickej praxe odporúčame pri výbere knihovníka v obci uprednostniť osoby s pedagogickým vzdelaním, s príkladným vzťahom k deťom. Knižnica je súčasťou kultúry, ktorú obec občanom ponúka, preto aj knihovník by mal byť jedným z pozitívnych tvorcov tejto kultúry a mal by mať vo všeobecnosti vzťah ku kultúrnym hodnotám.

Pracovná náplň knihovníka je veľmi obsiahla. Okrem klasických knižničných činností (nákup, spracovanie kníh, časopisov, ďalších materiálov a pod.) ovládanie knihovníckeho systému, poskytovanie výpožičných služieb, sprostredkovanie kníh z iných knižníc, sa má knihovník orientovať v elektronických databázach, pracovať s modernými technológiami a poznať platnú legislatívu. Každoročne musí na základe zákona spracovávať štatistiku, vydávať výročnú správu, spravovať webovú stránku knižnice, prípadne sociálne siete a samozrejme sa celoživotne vzdelávať. Dôležitou súčasťou pracovných činností je príprava podujatí – prednášky, besedy, autorské čítanie a pod. Knihovníci vytvárajú podmienky pre rozvoj komunity v obci, zúčastňujú sa na rokovaníach zastupiteľstva obce, spolupracujú so školami, domovmi mládeže, spolkami a inými organizáciami. Nevyhnutná je spolupráca v rámci knižničnej komunity – s regionálnou alebo príslušnou poverenou knižnicou. Vo všetkých spomenutých smeroch však vždy záleží na veľkosti obce, prevádzkovom čase knižnice a ochote na spoluprácu rôznych organizácií v obci.

⁶ Viac informácií na stránke: <https://snk.sk/sk/informacie-pre/kniznice-a-knihovnikov/medzinarodne-projekty-a-spolupraca/benchmarking.html>

Najdôležitejším elementom a veľmi dôležitou súčasťou knižnice je knihovník. Jeho potenciál, osobná angažovanosť, schopnosť prijímať výzvy a otvorenosť pre nové nápady sú pri revitalizácii a rozvoji knižnice dôležitou súčasťou. Pri opätovnom naštartovaní činnosti obecnej knižnice v Rosine (počet obyvateľov v obci 3 360/rok 2021, Žilinský kraj), osobitné uznanie patrí knihovníkovi Pavlovi Trzubovi.⁷ Mladý knihovník okrem poskytovania základných knižnično-informačných služieb pripravil v priestore knižnice aktivity a podujatia, na ktoré pozval rôzne kolektívy detí z materskej a základnej školy. Aby v knižnici navodil rozprávkovú atmosféru, zahral si aj postavu kráľa, ktorý deti slávnostne pasoval do cechu čitateľského mečom. Na konci školského roka mladý knihovník zorganizoval čitateľský maratón, keď si prváčikovia mohli vyskúšať, ako sa naučili čítať. Aktívny a tvorivý knihovník – tak môžeme charakterizovať knihovníka Pavla, ktorý sa nespolieha len na to, že deti prídu samy, ale základnej i materskej škole ponúka aktivity, ktoré sú im blízke a ktoré ich zaujmú a zároveň preskúšajú ich zručnosť a šikovnosť. Krajská knižnica v Žiline, ako metodické a poradné pracovisko pre obecné a mestské knižnice v okrese Žilina a Bytča, sa rozhodla udeliť osobitné ocenenie práve knihovníkovi Pavlovi Trzubovi, ktorý aj napriek povinnostiam, ktoré má v rámci svojej služby na obecnom úrade, vykonáva prácu knihovníka s nadšením a radosťou. Má snahu sa v práci knihovníka neustále zlepšovať, a tak deťom prinášať nové a zaujímavé podujatia a aktivity. Služby obecnej knižnice chce skvalitňovať aj pre dospelých, a to hlavne obmenou fondu literatúry a nákupom nových kníh, pretože staré knihy už čítať nikto nechce.

Ocenený knihovník Pavol Trzuba preberá ocenenie z rúk riaditeľky Krajskej knižnice v Žiline Kataríny Šušoliakovej

(Zdroj: Obec Rosina)

Budovy knižníc

Obslužné miesta verejných knižníc by mali byť umiestnené tak, aby sa čo najviac využívali, a pre ľudí z miestnej komunity boli čo najprístupnejšie. Knižnice by mali byť v blízkosti dopravných uzlov, prípadne v blízkosti centier komunitného života, obchodov, nákupných centier a kultúrnych centier. Tam, kde je to možné, verejné knižnice môžu zdieľať budovy, v ktorých poskytujú svoje služby, aj ďalšie ustanovizne, ako sú múzeá, galérie, komunitné centrá, športové centrá a iné.

Všeobecne platí, že pri plánovaní budovy knižnice má architekt, zriaďovateľ aj knihovník brať do úvahy tieto zásady:

- budova má vhodne dotvárať a komunikovať s okolitou zástavbou vrátane verejného priestoru,
- má sa nachádzať v centre obce, avšak v pokojnom prostredí (bezbariérovosť, dochádzková vzdialenosť), v mestských a prímestských oblastiach dosiahnuteľná v priebehu 15 minút jazdy osobným automobilom,
- má byť zreteľne označená nápisom KNIŽNICA s jednoznačne definovaným vstupom,
- má mať vhodne upravené a bezbariérové vstupné priestory,
- má byť prepojená s vonkajším priestorom, ktorý vytvára ďalšie miesta pre užívateľov,
- má mať vhodne umiestnený návratový box,
- majú byť pri nej zaistené parkovacie miesta, státie pre bicykle a kočíky.

Priestory knižníc

Veľkosť celkovej úžitkovej plochy, nevyhnutnej na prevádzku verejnej knižnice závisí od špecifických potrieb danej komunity, funkcií knižnice, úrovne dostupných zdrojov, veľkosti fondov knižnice, dostupnosti knižničných priestorov a od blízkosti iných knižníc v okolí.

Vývoj súčasných priestorov knižníc úzko súvisí s vývojom spoločnosti. Od nových potrieb k novým priestorom – to sú súčasné trendy premeny knižníc. Budovanie alebo rekonštrukcie priestorov prebiehajú so snahou zladať nové služby s potrebami občanov a novými metódami v práci knihovníkov. Inovatívne využívanie knižničných priestorov napomáha rozvoj voľnočasových aktivít i rozvoj širšej gramotnosti. Mení sa nielen knižnica, ale predovšetkým informačné správanie; užívateľov. Do starých, nemoderných a nezrekonštruovaných priestorov príde len veľmi málo čitateľov, knižnice by mali ponúkať kultúrne, moderné a inšpiratívne prostredie.

⁷ Viac informácií na stránke: <https://www.krajskakniznicazilina.sk/menu/prekniz/vkr/ok/ok2018.pdf>

Knižnice a ich interiéry by mali v súčasnej dobe prinášať svojim používateľom nielen vhodné priestory na štúdium, ale taktiež by mali ponúkať vhodné priestory na komunikáciu, relax, spoločnú prácu a množstvo iných činností. Pri navrhovaní takéhoto prostredia je potrebné zväžiť nielen technické a funkčné otázky, ale malo by sa prihliadať aj na možné psychické dopady daného prostredia na používateľa. Súčasné architektonické riešenia sú zamerané najmä na jednoduchý prístup používateľa k dokumentom a súvisia aj s rozvojom moderných informačných technológií.

Ak sa knižnica plánuje pustiť do projektu úpravy jej interiéru, je potrebné sa poučiť aj z chýb druhých. Rady kolegov z iných knižníc sú neoceniteľné, preto ich treba požiadať o nápady, odporúčania alebo prípadnú podporu. Dôležitou súčasťou pri plánovaní sú návštevy iných knižníc, pretože umožňujú získať inšpirácie a poučiť sa z úspechov i neúspechov druhých. Na každú navštívenú knižnicu je potrebné nazerať tak z pohľadu používateľa, ako aj z pohľadu pracovníka knižnice a v neposlednom rade sa zamerať najmä na celkový dojem knižnice.

Verejná knižnica by mala:

- zabezpečiť vhodné priestory a interiérové vybavenie pre knižnicu primerané veľkosti jej knižničného fondu, rozsahu poskytovaných knižnično-informačných služieb, zameraniu a špecializácii knižnice,
- zabezpečiť ľahký prístup všetkým používateľom knižnice, vrátane osôb so zdravotným znevýhodnením,
- mať knižničný fond umiestnený v otvorených knižničných regáloch, primerane osvetlený a v takej výške, aby bol ľahko dostupný používateľom knižnice,
- mať nábytok v detskom oddelení primeranej veľkosti,
- mať priestory knižnice vo všetkých smeroch flexibilné (vrátane interiérového vybavenia), ktoré by mali umožniť prispôsobenie rýchlo sa meniacim informačným technológiám a nárokom na knižnično-informačné služby,
- mať zasadacie miestnosti na stretávanie sa väčších aj menších spoločenských skupín, ktoré by mali mať samostatný prístup k toaletám i samostatný vchod, aby sa stretnutia mohli konať aj vtedy, keď je knižnica zatvorená.

Priestorové vybavenie knižníc

Knižnica v 21. storočí už nie je len požičovňou kníh a čítárňou, ale je inštitúciou omnoho komplexnejšou. Slúži aj ako informačné centrum a usporiadať rôzne kultúrne, spoločné a výchovno-vzdelávacie podujatia. Knižnica stále bude vnímaná a bude slúžiť ako miesto pre tiché štúdium, no na druhej strane sa požiadavky na jej interiér rozšírili o priestory pre spoločné stretávanie ľudí, ich konverzáciu a relax. Bez ohľadu na typ knižnice by mal jej interiér poskytovať vhodné priestory nielen na štúdium dokumentov, ale taktiež na spoločnú prácu na skupinových projektoch. Pre všetky druhy činností by malo byť v knižnici vytvorené vyhovujúce, funkčné a pohodlné zázemie, pretože knižnica by mala byť v prvom rade miestom, kde ľudia chcú tráviť svoj voľný čas.

Interiér knižnice by mal poskytovať vhodné priestory nielen pre požičanie a pokojné štúdium najširšieho spektra dokumentov, ale aj pre spoločnú prácu na skupinových projektoch. Je preto dôležité vytvoriť v knižnici vyhovujúce, funkčné a pohodlné zázemie. Potreba priestoru je vymedzená veľkosťou knižničného fondu, ktorý je umiestnený v budove knižnice, aby mohla svojimi službami uspokojiť potreby používateľov.

Od projektantov knižničných priestorov sa požaduje, aby zvažovali priestorové potreby podľa rozsahu fondov v týchto oblastiach:⁸

- koľko plánuje knižnica sprístupňovať v svojich zbierkach knižničných jednotiek, titulov časopisov, archívnych ročníkov a časopisov, audio a video nahrávok,
- koľko bude verejne prístupných počítačových pracovných staníc,
- koľko študijných miest na sedenie by mala knižnica poskytovať,
- koľko počítačových pracovných staníc bude potrebných pre zamestnancov na vykonávanie knižničných operácií,
- konferenčné priestory – aká by mala byť kapacita týchto miestností, a s akým veľkým publikom by mala knižnica rátať, aby zabezpečila dostatok sedadiel v konferenčnej sále,
- potrebuje knižnica učebne (napr. na počítačové kurzy) a ak áno, aké veľké publikum by mali obsiahnuť,
- existencia ďalších typov stretávacích priestorov, ktoré by mala mať knižnica k dispozícii (napr. miestnosť na zážitkové čítanie v detskom oddelení verejnej knižnice),
- potrebné je uvažovať aj o ďalších priestorových požiadavkách, ktoré by mala mať knižnica k dispozícii, napríklad miestnosť na zážitkové čítanie a pod.

⁸ Kľúčové otázky pri navrhovaní budov knižníc : Ako začať s plánovaním projektu. Dostupné na: https://www.infolib.sk/files/Novy_portal_infolib_subory/dokumenty_ifla/ifla_klucove-otazky-pri-navrhovani-budov-kniznic_ako-zacat-planovanim-projektu_sk.pdf

Krajská knižnica v Žiline, ktorá pôsobí ako metodické centrum pre mestské a obecné knižnice v okrese Žilina a Bytča pravidelne každý rok oceňuje knižnicu, ktorá v sledovanom období poskytovala kvalitné knižnično-informačné služby, ktoré boli v súlade s odporúčanými metodickými štandardami Ministerstva kultúry SR pre verejné knižnice. Súčasťou hodnotenia je aj organizácia kolektívnych podujatí pre deti i dospelých ako aj propagácia knižnice a získavanie mimorozpočtových zdrojov s cieľom skvalitnenia poskytovaných knižnično-informačných služieb verejnosti.

Obecná knižnica v Predmieri (počet obyvateľov v obci 1 348/rok 2021, Žilinský kraj) v roku 2019 získala ocenenie za Najlepšiu knižnicu Horného Považia⁹ za poskytovanie kvalitných knižnično-informačných služieb v nových priestoroch a za plnenie štandardov v oblasti nákupu knižničného fondu. Dalo by sa povedať, že knižnica je výkladnou skriňou obce Predmier. Obecný úrad aj knižnica bola presťahovaná zo starých priestorov do novo zrekonštruovanej budovy, ktorá pôvodne slúžila ako roľnícke družstvo. Moderné a používateľsky príjemné a účelné prostredie vzniklo po rekonštrukcii objektu budovy bývalého roľníckeho družstva aj v obci Predmier. Predchádzajúce i súčasné vedenie obce zvládlo náročnú rekonštrukciu starej budovy, v ktorej sa okrem priestoru pre miestnu samosprávu počítalo aj s knižnicou. Na jar v roku 2019 sa po dokončení rekonštrukcie mohla aj knižnica sťahovať do vynovených priestorov, čo sa stretlo s veľmi pozitívnym ohlasom u čitateľov i obyvateľov obce. Služby novej knižnice nie sú obmedzené len na požičiavanie kníh, ale rekonštrukciou vznikol multifunkčný priestor, kde si „prídu na svoje“ deti, mládež i dospelí milovníci literatúry a histórie. Priestor knižnice okrem detského kútika ponúka aj príjemné posedenie, výstavný priestor a dostatočné miesto na uloženie knižničného fondu. Pri vstupe do budovy vidieť, že úrad venoval patričnú pozornosť umiestneniu loga obecnej knižnice pri centrálnom vstupe do budovy. Knižnica umiestnila v svojich priestoroch výstavné panely, ktoré dokumentujú históriu obce a jej osobností. V priestoroch je umiestnený aj regál regionálnej literatúry, pretože je to najžiadanejšia literatúra pre používateľov knižnice.

Obecná knižnica v Predmieri (Zdroj: Krajská knižnica v Žiline)

Požiadavky na pohodlný a prívetivý interiér knižníc

Knižnica by mala poskytovať komfort, pohodlie, bezpečie vo funkčnom prostredí a taktiež príjemné okolie. Je dôležité sa na knižnicu pozeráť očami jej používateľov. Pokiaľ má knižnica najmä detských čitateľov, je potrebné tomu prispôbiť výšku regálov. Aj malý priestor dokáže byť útulný a funkčný.

Vstup do knižnice je prvá časť budovy, s ktorou sa používateľ stretne. Je dôležité si uvedomiť, že prostredie knižnice zahŕňa aj priestor v blízkosti okolia knižnice. Okolité priestranstvo o knižnici mnoho vypovedá. Malo by ísť o čisté a upravené priestranstvo, ktoré ponúka príjemné miesto na oddych a posedenie. V blízkosti by sa mal nachádzať stojan na bicykle, a taktiež miesto pre kočíky. Vstup do budovy by mal byť jasne označený a informácie týkajúce sa otváracích hodín knižnice a prípadne plánovaných podujatí by mali byť zreteľne viditeľné. Informačný systém by mal navádzať používateľa prostredím knižnice. Mal by mať jednotnú koncepciu a vytvárať skutočný vizuálny systém a zrozumiteľnú grafiku.

Vstupná hala je verejným priestorom knižnice a mala by umožňovať prístup do všetkých častí knižnice, ktoré sú nezávislé na jej prevádzke (konferenčná hala, občerstvenie, kníhkupectvo, výstavné priestory a pod.). Vestibul je prechodová zóna medzi hlučným vonkajším a pokojným vnútorným prostredím. Vo vestibule by mal byť umiestnený aj informačný pult. Vestibul je rušné miesto, preto tu býva umiestnená aj šatňa pre používateľov a súčasťou tiež býva priestor pre občerstvenie, prípadne bufet. Vstupná hala je tiež vhodným miestom pre výstavy a taktiež by tu nemali chýbať ani vitríny s informáciami o akciách knižníc alebo panely s propagačnými materiálmi.

Študovne a čítárne sú centrálnou časťou knižnice, hlavným a najdôležitejším priestorom, miestom ticha a koncentrácie. Práve na ne sú kladené požiadavky vhodného osvetlenia, tichosti, priestranosti a kvalitne umiestnených štúdijných miest. Študovňa by mala poskytovať aj priestor pre kolektívnu prácu používateľov, pretože častokrát predovšetkým študenti potrebujú svoje myšlienky a nápady konzultovať s ostatnými. Takéto priestory je vhodné oddeliť protihlukovými stenami. Špecifické podmienky vybavenia interiéru vyžadujú študovne špecializované, na detských oddeleniach a taktiež miestnosti na prácu s počítačom.

Skladové priestory – v súčasnej dobe sa presadzuje snaha o čo najväčšie sprístupnenie knižničných fondov a teda budovanie voľného výberu prístupného bez bariér všetkým používateľom.

⁹ Viac informácií na stránke: <https://www.krajskakniznicazilina.sk/menu/prekniz/kniznicaHP/kniHP2019.pdf>

V roku 2019 Obecná knižnica Mojmirovce (počet obyvateľov v obci 2 938/rok 2021, Nitriansky kraj) stagnovala z dôvodu rekonštrukcie svojich priestorov. Modernizáciu obecnej knižnice sa podarilo obci zrealizovať vďaka získaniu finančných prostriedkov vo výške 20 000 € z FPU, s názvom projektu „Vďaka knihe sme si bližší“. Zakúpilo sa úplne nové zariadenie pre knižnicu – výpožičný pult, knižné regály, stoly, kreslá, tulu vaky. Cieľom projektu bola kompletná výmena súčasného interiérového vybavenia obecnej knižnice za účelom zatraktívnenia a zútulnenia priestoru, udržať si tak moderný trend a uspokojiť aj toho najnáročnejšieho čitateľa či návštevníka pre všetky vekové kategórie. Dnes už vieme, že knižnica dávno nie je len miestom, kam sa chodí kvôli knihám. Aktuálne je to už aj priestor vhodný pre získanie nových znalostí, priestor na stretnutia s výnimočnými ľuďmi a priateľmi, a tiež miesto, v ktorom hľadáme okrem relaxu aj zábavu. Moderná knižnica musí jednoducho ponúkať stále viac. Okrem širokej ponuky literatúry a prípravy množstva zábavno-náučných podujatí pre rôzne vekové kategórie sa knižnica postupne mení a zdokonaľuje. Chce návštevníkom vytvoriť moderný a kreatívny priestor, kde by sa každý cítil dobre a kam by sa rád vracal.

Slávnostné otvorenie zmodernizovanej knižnice v kultúrnom dome Mojmirovce dňa 13.12.2019

(Zdroj: Obec Mojmirovce)

Knižničný fond

Knižničný fond je základným informačným zdrojom knižníc, prostredníctvom ktorého sa zabezpečujú informačné, vzdelávacie a relaxačné potreby používateľov. Z dôvodu zabezpečenia aktuálnosti a ochrany, knižničný fond musí byť pravidelne aktualizovaný a revidovaný. Knižničný fond obecnej knižnice spravidla obsahuje knihy, noviny a časopisy, audiovizuálne dokumenty a elektronické dokumenty. V súčasnosti neexistuje žiadna norma, ktorá by u nás stanovovala percentuálne zastúpenie náučnej a krásnej literatúry v knižničnom fonde a zastúpenie literatúry pre deti a pre dospelých. V praxi musíme vychádzať z miestnych podmienok – počet školopovinných detí, počet študujúcej mládeže, počet obyvateľov v produktívnom veku, národnostné zloženie obyvateľov atď.

Charakteristika knižničných dokumentov

Základnou stavebnou jednotkou knižničného fondu je knižničný dokument. Knižničný dokument je každý dokument, ktorý je zaevidovaný v prírastkovom zozname knižnice a po vyradení v zozname úbytkov. Obidva zoznamy sú majetkovoprávnou evidenciou knižničných jednotiek a sú neoddeliteľnou súčasťou knižničného fondu a knižnica ich musí uchovávať počas celej svojej existencie.

Dokument je informačný prameň tvorený nosičom informácií v podobe hmotného predmetu a informáciami alebo množinou dát, ktoré sú na ňom fixované a formálne a obsahovo usporiadané. Podľa toho, akým spôsobom je informácia na nosiči zaznamenaná, členíme dokumenty na:

- písomné dokumenty vytvorené písomným záznamom,
- obrazové dokumenty – kresby, maľby, fotografie, mapy, atlasy, albumy, plány a pod.,
- zvukové dokumenty – informácie zaznamenané na špeciálnych nosičoch; na ich reprodukciu potrebujeme technické zariadenie (napr. gramofónové platne, kompaktné disky a pod.),
- audiovizuálne dokumenty – obsahujú zároveň obraz aj zvuk; na ich reprodukciu potrebujeme technické zariadenie (napr.: zvukový film, DVD a pod.),
- elektronické dokumenty – informácie zaznamenané na fyzických pamäťových médiách, na ich sprístupňovanie je potrebný počítač (napr.: počítačové programy, databázy na CD ROM, plné texty, elektronické knihy a pod.); ďalej sem patria elektronické dokumenty, ktoré nie sú zaznamenané na fyzických pamäťových médiách, ale sú prístupné len prostredníctvom počítača a príslušnej siete (internet).

Budovanie knižničného fondu

Knižnica musí budovať knižničný fond podľa miestnych podmienok. Kvalita knižničného fondu nezávisí od jeho veľkosti, ale od jeho obsahu a aktuálnosti. Základné pravidlá budovania knižničného fondu:

- zastúpenie všetkých druhov a typov dokumentov tak, aby vyhovovali potrebám a požiadavkám používateľov,
- pravidelné dopĺňovanie fondu novými titulmi (nákup, dar, výmena),
- pravidelné vyradovanie zastaraných, poškodených a opotrebovaných dokumentov.

Knižnica je povinná systematicky dopĺňať, odborne evidovať, spracovávať, uchovávať, ochraňovať, využívať a sprístupňovať svoj knižničný fond. Tento fond by mal byť primerane aktuálny, aby uspokojoval potreby a záujmy používateľov. Rozsah knižničného fondu sa stanovuje podľa počtu obyvateľov v mieste pôsobenia knižnice. Obecná knižnica by mala v jednom kalendárnom roku vynaložiť na 1 obyvateľa 0,80 € a mestská a regionálna knižnica 1,00 €.

Aktualizácia knižničného fondu

pre efektívne fungovanie verejnej knižnice je kľúčová pravidelná aktualizácia knižničného fondu. Odporúča sa každoročne vyčleniť pre knižnicu finančné prostriedky na nákup knižničného fondu. Dopĺňovanie fondu formou darov (čo býva v niektorých knižniciach primárnou formou prírastkov) nemôže nahradiť systematické dopĺňovanie a profilovanie knižničného fondu zodpovedajúce potrebám a požiadavkám návštevníkov knižnice a priamo ovplyvňuje mieru využívania služieb zo strany obyvateľov obce. Taktiež je potrebné v rámci revitalizácie a aktualizácie fondu vyradovať multiplicitá a obsahovo zastaralé a poškodené knižničné jednotky, ktoré sa nepožičiavajú.

Úlohou metodika v oblasti koncepčného dopĺňovania, aktualizácie, ochrany a sprístupňovania knižničného fondu je:

- poskytovanie odbornej pomoci pri budovaní, spracovaní, odbornej evidencii, vyradovaní a revízii knižničného fondu,
- zabezpečenie dopĺňovania a spracovania knižničného fondu knižniciam v metodologickej pôsobnosti v prípade uzatvorenia zmluvy o nákupe a spracovaní,
- zabezpečenie realizácie projektu výmenných fondov, ak krajská alebo regionálna knižnica túto službu ponúka a organizačne zabezpečuje.

Obecná knižnica v Hornom Trhovišti (počet obyvateľov v obci 583/rok 2021, Trnavský kraj) v roku 2021 prezentovala obyvateľom obce nové prírastky kníh do knižnice. Už tretíkrát po sebe sa knihovníčke podarilo získať grant z FPU, tentokrát vo výške 1 200 €. Za tri roky tak obohatila knižnicu o 633 kníh z najviac žiadaných žánrov slovenskej i zahraničnej súčasnej literatúry. Na svoje si tak prídu dospelí čitatelia, deti a školská mládež. Obnova knižničného fondu už priniesla knižnici zvýšenie návštevnosti i výpožičiek.

Postavenie a úlohy regionálnej knižnice voči knižniciam v metodickej pôsobnosti

Regionálne knižnice sú príspevkové organizácie samosprávnych krajov. V zmysle svojich zriaďovacích listín pôsobia ako kultúrne, informačné a vzdelávacie inštitúcie, ktoré poskytujú slobodný prístup k informáciám. Pri napĺňaní svojich funkcií vychádzajú zo zákona o knižniciach č. 126/2015, Z. z. koncepčných a strategických dokumentov zameraných na rozvoj knihovníctva na Slovensku a strategicko-rozvojových programov samosprávnych krajov. Samotná činnosť knižníc sa riadi vlastnou organizačnou štruktúrou a pracovným poriadkom. Priebežne plnia úlohy, ktoré im ukladá zriaďovateľ.

Metodik je kľúčovou osobnosťou v rozvoji celého knižničného systému na Slovensku. Nesie zodpovednosť nielen za samotnú metodickú činnosť v svojej knižnici, ale aj zodpovednosť za chod knižníc v svojej metodickej pôsobnosti. Metodik usmerňuje knižnice tak, aby ich výsledky dosahovali štandard pre verejné knižnice, do značnej miery ovplyvňuje vzťah svojej knižnice ku knižnici v metodickej pôsobnosti, buduje interpersonálne vzťahy medzi ním, zriaďovateľom a knihovníkom. Zároveň buduje pracovnú skupinu alebo tím, ktorý zodpovedá za činnosť knižnice v metodickej pôsobnosti (knihovník, starosta, poslanci a iní). V knižnici majú významné poslanie, pretože vo veľkej miere ovplyvňujú činnosť knižníc v danom regióne.

Regionálna knižnica v zmysle zákona o knižniciach č. 126/2015 Z. z § 9, odst. 5:

- poskytuje metodickú pomoc a poradenské služby obecným knižniciam, mestským knižniciam, školským knižniciam, špeciálnym knižniciam a ich zriaďovateľom alebo zakladateľom v regióne a upozorňuje ich na nedostatky v poskytovaní knižnično-informačných služieb,
- na základe zmluvných vzťahov zabezpečuje doplňovanie knižničných fondov obecných knižníc,
- vykonáva metodické návštevy knižníc v potrebnom rozsahu (aj na základe požiadaviek zriaďovateľa alebo pracovníka obecnej knižnice),
- poskytuje odbornú pomoc pri revitalizácii stagnujúcich knižníc,
- poskytuje aktuálne informácie o možnostiach získania mimorozpočtových zdrojov a pomáha pri spracovaní, realizácii a zúčtovaní projektov knižníc.

Knižnice najlepšie plnia svoje poslanie vtedy, keď funguje spolupráca medzi aktívnym knihovníkom, ktorý pozná potreby svojich čitateľov, ústretovým zriaďovateľom, ktorý chápe význam knižnice pre obec a metodikom ako radcom, pomocníkom a sprostredkovateľom informácií. Regionálne knižnice a ich metodické centrá vám môžu sprostredkovať ukážky dobrých knižníc priamo v teréne. Dohovorte si návštevu tých najlepších knižníc v kraji. Obráťte sa na svojho regionálneho metodika a chcite po ňom informácie, odporúčania alebo odkaz, kde hľadať ďalej.

Zoznam knižníc s metodickou pôsobnosťou

Názov knižnice	Metodická pomoc a poradenské služby pre okresy
Banskobystrický kraj	
Hontiansko-novohradská knižnica A. H. Škultétyho	Veľký Krtíš
Knižnica Jána Kollára	Žiar nad Hronom, Banská Štiavnica, Žarnovica
Knižnica Mateja Hrebendu	Rimavská Sobota, Revúca
Novohradská knižnica	Lučenec, Poltár
Verejná knižnica Mikuláša Kováča	Banská Bystrica, Brezno
Krajská knižnica Ľudovíta Štúra	Detva, Krupina, Zvolen
Bratislavský kraj	
Mestská knižnica v Bratislave	Bratislava
Malokarpatská knižnica v Pezinku	Pezinok, Senec, Malacky
Košický kraj	
Gemerská knižnica Pavla Dobšinského v Rožňave	Rožňava
Spišské kultúrne centrum a knižnica	Spišská Nová Ves, Gelnica
Zemplínska knižnica Gorazda Zvonického v Michalovciach	Michalovce, Sobrance
Zemplínska knižnica v Trebišove	Trebišov
Verejná knižnica Jána Bocatia v Košiciach	Mesto Košice, Košice I – IV, Košice – okolie
Nitriansky kraj	
Knižnica Antona Bernoláka v Nových Zámkoch	Nové Zámky
Knižnica Józsefa Szinnyeiho v Komárne	Komárno
Tekovská knižnica v Leviciach	Levice
Tribečská knižnica v Topolčanoch	Topolčany
Krajská knižnica Karola Kmeťka v Nitre	Nitra, Šaľa, Zlaté Moravce
Prešovský kraj	
Hornozemplínska knižnica vo Vranove nad Topľou	Vranov nad Topľou
Knižnica Jána Henkela v Levoči	Levoča
Lubovnianska knižnica	Stará Lubovňa
Okresná knižnica Dávida Gutgesela	Bardejov
Podduklianska knižnica vo Svidníku	Svidník, Stropkov
Podtatranská knižnica v Poprade	Poprad, Kežmarok
Vihorlatská knižnica v Humennom	Humenné, Snina, Medzilaborce
Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove	Prešov, Sabinov
Trenčiansky kraj	
Hornonitrianska knižnica v Prievidzi	Prievidza, Partizánske
Považská knižnica v Považskej Bystrici	Považská Bystrica, Púchov, Ilava
Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne	Trenčín, Nové Mesto n/Váhom, Bánovce n/Bebravou, Myjava
Trnavský kraj	
Galantská knižnica	Galanta
Záhorská knižnica	Senica, Skalica
Žitnoostrovská knižnica v Dunajskej Strede	Dunajská Streda
Knižnica Juraja Fándlyho v Trnave	Hlohovec, Piešťany, Trnava
Žilinský kraj	
Kysucká knižnica v Čadci	Čadca, Kysucké Nové Mesto
Liptovská knižnica G. F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši	Liptovský Mikuláš, Ružomberok
Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne	Dolný Kubín, Námestovo, Tvrdošín
Turčianska knižnica v Martine	Martin, Turčianske Teplice
Krajská knižnica v Žiline	Žilina, Bytča

Rady a tipy ako pomôcť v rozvoji a napredovaní Vašej knižnice

- ✓ Nechajte používateľov, aby sa podelili čo by v knižnici chceli zlepšiť, prípadne o aké nové tituly by mali záujem. Zavedte v knižnici knihu alebo schránku prianí, kde budú používatelia zapisovať a vhadzovať napríklad tipy na nové knihy. Budete mať lepšiu predstavu o čo majú používatelia záujem.
- ✓ Pravidelne realizujte a vyhodnocujte prieskum spokojnosti používateľov so službami knižnice.
- ✓ Hľadajte sponzorov a dobrovoľníkov v svojom okolí, pretože lokálna spolupráca je mnohokrát lepším riešením ako grant z ministerstva. Práve zapojením ľudí z blízkeho okolia sa môžu aktivizovať ľudia v obci.
- ✓ Komunikujte so starostom a poslancami obecného/mestského zastupiteľstva. Presentujte im svoju činnosť a víziu rozvoja knižnice.
- ✓ Nebojte sa experimentovať, aj keď nie vždy sa nové veci a zmeny osvedčia, ale pokiaľ to neskúsite, nezistíte. Vymýšľaniu a usporiadaniu kultúrnych či vzdelávacích podujatí sa medze nekladú, dôležité je riadiť sa potrebami ľudí v obci.
- ✓ Rôzne skupiny majú rôzne potreby, a preto pri zavádzaní služieb myslite na konkrétnych čitateľov v obci.
- ✓ Pri plánovaní podujatí prepájajte rôzne generácie a využite tak potenciál seniorov pre ich opätovnú socializáciu a naopak využite napríklad študentov pre zasvätenie seniorov do súčasných tém (internet, práca na počítači...).
- ✓ Pri príprave podujatí spolupracujte s materskou a základnou školou, každý rok si vytvorte plán spoločných aktivít.
- ✓ Zapájajte sa do celoslovenských aktivít na podporu čítania.
- ✓ Nikto nepozná svojich čitateľov lepšie ako knihovník. Prispôbte usporiadanie kníh potrebám používateľov, napríklad ak máte väčšiu skupinu čitateľov detektívok, vyčleňte im samostatný regál.
- ✓ Tvorte a pravidelne obnovujte špeciálny regál s literatúrou na aktuálne témy.
- ✓ V knižnici sústreďte dokumenty miestneho a regionálneho významu (obecné noviny, monografia obce a pod.).
- ✓ Ponúknite svojim používateľom aj nadštandardné služby – medziknižničné výpožičné služby, rešeršné služby, vyhľadávanie v rôznych databázach a pod.
- ✓ Vedte priebežnú evidenciu prírastkových a úbytkových zoznamov.
- ✓ Knižnicu je vhodné mať prehľadnú, nie preplnenú. Nové knihy potrebujú priestor, staré sklad, prípadne vyradenie.
- ✓ Dôležité je vzdelávanie a vzájomné stretávanie sa pracovníkov obecných knižníc a čerpanie inšpirácií z praxe iných knižníc.
- ✓ Vyzdvihnite knižnicu ako nezastupiteľné miesto v kultúre, v oblasti celoživotného vzdelávania a komunitného života.
- ✓ Svoju knižnicu a jej služby propagujte aj v online prostredí.
- ✓ Využívajte mimorozpočtové zdroje (FPU, nadácie a pod.).
- ✓ Komunikujte so svojím metodikom, žiadajte o pomoc a rady. Neváhajte sa na neho obrátiť aj o pomoc so spracovaním projektu akvizície knižničného fondu, ktoré sa každý rok podávajú do FPU.
- ✓ Osobný záujem knihovníka spolu s malou podporou zo strany zriaďovateľa dokážu veľa.

Ďalšie príklady z praxe

Príklady z praxe obecných knižníc vypovedajú o tom, že ak obec do svojej knižnice investuje, takáto knižnica aktivitami priťahuje občanov – nech už ide o záujem o čítanie, komunitné aktivity či kultúrne, vzdelávacie alebo ďalšie akcie. Dobrá knižnica prispieva k zlepšeniu života obce. Stále existujú knižnice, ktoré sa pokúšajú o zmenu a darí sa im zmeniť konzervatívny prístup a rokmi zabehnuté postupy. Tieto knižnice sú príkladom dobrej praxe, pretože ponúkajú nové služby, propagujú svoju činnosť a podieľajú sa na živote obce.

Obecná knižnica Lubotice (počet obyvateľov v obci 3 744/rok 2021, Prešovský kraj)

Knižnica prešla väčšou rekonštrukciou. V roku 2018 sa uskutočnilo sťahovanie knižnice do novovytvorených priestorov chodby a malej zasadačky obecného úradu, čím knižnica opustila pôvodné nevyhovujúce priestory najmä z hľadiska poddimenzovania miestnosti. V mesiacoch december 2020 a január 2021 prešla knižnica rekonštrukciou. Menili sa okná, celý vykurovací systém a vymaľovali sa jej priestory. Knižničné jednotky sú od roku 2020 evidované v open source programe KOHA, ktorá je zabezpečená v spolupráci so Slovenskou národnou knižnicou v Martine. Obecná knižnica je veľmi aktívna aj čo sa týka podujatí, pričom sa často zapájajú aj do celoslovenských projektov ako napríklad Noc s Andersenom či Týždeň slovenských knižníc.

Obecná knižnica Jarovnice (počet obyvateľov v obci 7 447/rok 2021, Prešovský kraj)

Obecná knižnica bola v roku 2014 presťahovaná do horného kaštieľa, ktorý prešiel rekonštrukciou, čím sa obnovilo kultúrno-historické dedičstvo obce Jarovnice. Knižnica využíva priestory v prízemí kaštieľa. Pre návštevníkov a čitateľov je sprístupnená aj čítareň s kapacitou 25 čitateľov. Priestory čítárne sa aktívne využívajú na čitateľské krúžky a besedy v spolupráci so základnými školami v obci. Obecná knižnica organizuje a uskutočňuje kultúrno-vzdelávacie aktivity a spolupracuje s ostatnými miestnymi a regionálnymi inštitúciami pri rozvíjaní kultúrno-vzdelávacích aktivít v obci a regióne. Súčasťou knižnice je počítačové centrum s prístupom k internetu, ktoré umožňuje získanie základných počítačových zručností formou bezplatných kurzov pre začiatočníkov a pokročilých. Organizuje a uskutočňuje poznávacie a prezentačné aktivity smerujúce k uchovaniu kultúrneho dedičstva obce, regiónu a aktívne sa podieľa na rozvoji kultúrno-poznávacieho cestovného ruchu. Pri ich realizácii využíva aj priestory tzv. „Maľarne“ na poschodí barokového kaštieľa. Obecná knižnica má vlastnú webovú stránku,¹⁰ na ktorej informuje o novinkách, nachádza sa tu fotogaléria organizovaných podujatí, a taktiež sa z tejto stránky používatelia dostanú do súborného katalógu InfoGate, ktorého je knižnica súčasťou.

¹⁰ Stránka Obecnej knižnice Jarovnice: <https://www.okjarovnice.eu/>

Podujatie Obecnej knižnice Jarovnice – Z úcty k životu v roku 2022

(Zdroj: Obecná knižnica Jarovnice)

Obecná knižnica Dobrá Niva (počet obyvateľov v obci 1 844/rok 2021, Banskobystrický kraj)

V knižnici došlo k rekonštrukcii priestorov, kde vznikol aj kútik pre deti. Od roku 2017 knižnica každoročne vypracuje projekt na nákup nových kníh z podpory FPU, o čom informuje aj na stránke obce Dobrá Niva. Knižnička má dobrú spoluprácu so základnou školou v obci, pričom organizujú spoločné podujatia, o ktorých pravidelne informujú na facebookovej stránke Knižnica Dobrá Niva.

Obecná knižnica Turová (počet obyvateľov v obci 449/rok 2021, Banskobystrický kraj)

Knižnica je dobrým príkladom veľmi dobrej spolupráce obecného zastupiteľstva a aktívnej knihovníčky. Obecná knižnica Turová síce disponuje menšími priestormi, no aj napriek tomu sa tu každoročne koná množstvo komunitných podujatí, napríklad knižnica spolupracuje so zabezpečovaním MDD, organizuje čítanie z kníh – „Deň knihy“ v mesiaci marec, výroba vianočných ozdôb na obecný stromček a iné. V roku 2019 bol obstaraný regál na knižný fond, pretože staré regály už neboli funkčné. V roku 2020 bol podaný projekt na akvizíciu knižného fondu od FPU Bratislava. FPU obecnú knižnicu podporil a schválil jej dotáciu na nákup nových kníh.

Obecná knižnica v Budči (počet obyvateľov v obci 1 333/rok 2021, Banskobystrický kraj) vďaka finančnej podpore FPU revitalizovala a modernizovala svoje priestory, vymenilo sa zariadenie, zakúpilo sa 25 tulu vakov. Knižnica pravidelne dopĺňa knižničný fond aj vďaka podpore z dotácií.

Nové knihy v Obecnej knižnici Budča, ktorých nákup bol podporený Fondom na podporu umenia

(Zdroj: Obec Budča)

Obecná knižnica Tesárske Mlyňany (počet obyvateľov v obci 1 757/rok 2021, Nitriansky kraj)

V roku 2019 získala knižnica dotáciu v rámci podprogramu Vybavenie knižnice a menšia knižničná infraštruktúra z FPU vo výške 2 000 €. Knižnica inovovala detský úsek. Zastaralé regály boli vymenené za moderné a pestrofarebné. V spodnej časti regálov sa nachádzajú sedacie truhlice, ktoré slúžia aj ako odkladací priestor. Detskí používatelia môžu využívať DUO lavicu, kde je možnosť obojstranného sedenia aj skladovania kníh. Zmodernizovaním čitateľskej zóny pomocou nových stolíkov sa vytvoril lepší komfort pri čítaní kníh, vypracovaní školských projektov či využívaní verejného internetu v knižnici.

Obecná knižnica v Suchej nad Parnou (počet obyvateľov v obci 2 275/rok 2021, Trnavský kraj)

V októbri 2021 starosta obce za prítomnosti občanov a hostí otvoril zmodernizovanú obecnú knižnicu. V rokoch 2019 – 2020 prebiehala komplexná rekonštrukcia kultúrneho domu, v ktorom obecná knižnica sídli. Zriaďovateľ zvažoval, čo s knižnicou pretože pôvodné štyridsaťročné regály boli zničené vodou zo zatekajúcej strechy. Zriaďovateľ požiadal o pomoc architektku, ktorá navrhovala interiér sály v kultúrnom dome. Ing. Mária Velická navštívila viacero knižníc, robila si prieskum na internete a výsledkom jej práce bola štúdia s názvom „Zariadenie Obecnej knižnice v Suchej nad Parnou“. V návrhu akceptovala požiadavku na vytvorenie multifunkčného priestoru, ktorý má okrem úlohy knižnice plniť aj úlohu spoločenského priestoru. Celková hodnota projektu Modernizácia interiérového vybavenia Obecnej knižnice v Suchej nad Parnou bola viac ako 23 000 €. Zodpovední pracovníci využili výzvu na podávanie žiadostí do dotačného programu FPU. FPU prispel sumou 8 000 € na knižničné regály. Výroba a inštalácia nového zariadenia sa uskutočnila v januári a februári 2021. V marci začala knižnica etapu ukladania knižničného fondu. Po schválení obecným

zastupiteľstvom bolo vyradených z evidencie knižničného fondu viac ako 600 kníh a pri otvorení boli ponúknuté na burze kníh. Jedným zo zámerov revitalizácie knižnice bolo poskytnúť deťom aj bezpečné využitie voľného času pri spoločenských hrách. V obci pracuje niekoľko občianskych združení – klub dôchodcov, spolok záhradkárov, výšivkársky spolok. Všetky uvedené organizácie môžu využívať priestory na svoju klubovú činnosť. Taktiež sa v knižnici vytvoril priestor na stretávanie mládeže a mamičiek na materskej dovolenke, ktorí doteraz v dedine takéto miesto nemali. Samozrejmosťou je spolupráca knižnice so základnou školou a materskou školou v programoch na podporu rozvoja čitateľskej gramotnosti, budovanie vzťahu ku knihe aj budovanie vzťahu k obci, k poznaniu významných osobností pochádzajúcich zo Suchej nad Parnou a blízkeho okolia. Vo večerných hodinách sa raz týždenne stretáva Výšivkársky spolok, knihovníčka plánuje spolu s klubom dôchodcov program ich stretnutí a začína sa aj spolupráca so školským klubom. Moderná a príťažlivá knižnica je výsledkom perfektnej práce miestnych lídrov, knihovníkov a tiež dobrovoľníkov.

Zrekonštruované priestory Obecnej knižnice v Suchej nad Parnou

(Zdroj: archív Obecnej knižnice v Suchej nad Parnou)

Obecná knižnica Bohunice (počet obyvateľov v obci 771/rok 2021, Trenčiansky kraj)

V obecnej knižnici sa nachádza viac ako 3 700 rôznych titulov – beletria – literatúra pre mladých, fantasy, knihy pre ženy, detektívky, dobrodružné, knihy od domácich aj svetových autorov, ale aj odborná literatúra pre deti na základnej škole a mnohé tituly pre dospelých čitateľov. V roku 2019 sa knižnici podarilo obnoviť knižničný fond o viac ako 130 kníh. Nákup kníh z verejných zdrojov podporil FPU. V roku 2020 sa obnovilo nábytkové zariadenie v knižnici. Nákup nových políc a iného nábytku taktiež podporil FPU. V roku 2020 knižnica do fondu zakúpila ďalších 167 kníh a ročne predplatila 3 záujmové časopisy.

Obecná knižnica v Omšeni (počet obyvateľov v obci 1 878/rok 2021, Trenčiansky kraj)

Na stránkach obce Omšenie v záložke „Projekty Obecnej knižnice v Omšeni“ knižnica pravidelne každý rok informuje o možnosti získania a využívania finančných prostriedkov z verejných zdrojov. Vďaka týmto účelovo poskytnutým financiam boli priestory obecnej knižnice zrekonštruované. Čas s knihou v ruke alebo pri počítači možno stráviť v priestoroch knižnice pohodlne, vo farebných sedacích vakoch, pre ktoré vznikol priestor vďaka novým regálom, rozmiestneným po knižnici. Pre najmenších čitateľov a návštevníkov bol zriadený detský kútik. Praktickejšie vedenie administratívy knižnice je možné vďaka novému písaciemu stolu s dostatočným úložným priestorom. Okrem inovácie interiéru a nábytkového vybavenia knižnica vďaka finančnej podpore z projektu FPU nakúpila stovky titulov literatúry pre všetky vekové kategórie čitateľov.

Obecná knižnica Spišský Hrušov (počet obyvateľov v obci 1 297/rok 2021, Košický kraj)

Obec Spišský Hrušov, ako zriaďovateľ obecnej knižnice, sa v rokoch 2019 – 2021 uchádzala o poskytnutie finančných prostriedkov na akvizíciu knižníc. Počas 3 rokov Obecná knižnica v Spišskom Hrušove získala z FPU spolu 4 100 €, na nákup kníh rôznej tematiky. Do knižničného fondu tak pribudlo 465 nových titulov pre dospelého i pre detského čitateľa. Obecná knižnica odoberá aj dva časopisy – „Historická revue“ a časopis pre deti „Bublina“. Fond je usporiadaný do tematických okruhov s dodržaním abecedného triedenia, čo umožňuje čitateľom knižnice zjednodušenú orientáciu pri vyhľadávaní informácií. Knižnica okrem bežných služieb ponúka čitateľom medziknižničné výpožičné služby v spolupráci s knižnicou v Spišskej Novej Vsi. Obecná knižnica Spišský Hrušov sa v hodnotení

o Najlepšiu obecnú knižnicu v Košickom kraji za rok 2020 umiestnila na prvom mieste. Okrem základnej školy knižnica úzko spolupracuje aj s materskou školou či školským klubom detí. V priestoroch knižnice sa okrem výpožičiek kníh konajú aj rôzne besedy, výstavy či literárne súťaže. V roku 2021 sa knižnica stala dejiskom podujatia „Andersenova noc“. Detské divadelné predstavenia bábkovým divadlom sa stávajú pravidelnosťou. V letnom období sa akcie konajú aj v parku pred budovou múzea. Knižnica o svojich aktivitách informuje aj na svojom facebookovom profile „Obecná Knižnica Spišský Hrušov“.

Podujatie „13. ročník – detský čitateľský maratón“
(Zdroj: Facebookový profil „Obecná Knižnica Spišský Hrušov“)

Použitá literatúra

JUREČKOVÁ, Božena. *Čo môže starosta obce urobiť pre rast obecnej knižnice*. Knižnica [online]. 2007, 8(4), 44-45 [cit. 2022-07-15]. ISSN 1336-0965. Dostupné z: https://www.snk.sk/images/snk/casopis_kniznica/2007/april/44.pdf

Kľúčové otázky pri navrhovaní budov knižníc: Ako začať s plánovaním projektu [online]. International Federation of Library Associations and Institutions, 2011 [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: https://www.infolib.sk/files/Novy_portal_infolib_subory/dokumenty_ifla/ifla_klucove_otazky_pri_navrhovani_budov_kniznic_ako_zacat_planovanim_projektu_sk.pdf

Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky č. MK – 4315/2020-110/11107 z 21. júla 2020 na určenie štandardov pre verejné knižnice [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/standard-pre-verejne-kniznice_01092020.pdf

PRACHÁROVÁ, Zuzana. *Knižnice knižniciam: Metodické úlohy regionálnych knižníc a regionálnych knižníc s krajskou pôsobnosťou voči knižniciam v metodickej pôsobnosti* [online]. 2021 [cit. 2022-07-15]. Dostupné z: https://snk.sk/images/Informacie_pre/Kniznice_a_knihovnikov/Dokumenty_pre_knihovnikov/Kniznice_knizniciam.pdf

ROI: Měření efektivity vynaložených prostředků ve veřejné knihovně [online]. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016 [cit. 2022-06-29]. Dostupné z: <https://www.mlp.cz/cz/o-knihovne/knihovna-v-cislech/roi/>

Slovenská národná knižnica, 2021, *Ako zachrániť obecné knižnice?* [cit. 2022-07-15]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=J4k3FXUGDDM&ab_channel=Slovensk%C3%A1n%C3%A1rodn%C3%A1kn%C5%BEnica

Slovenská národná knižnica. *Príručka knihovníka malej knižnice* [online]. Martin, 2003 [cit. 2022-07-15]. ISBN 80-89023-37-1. Dostupné z: https://www.snk.sk/images/Informacie_pre/Kniznice_a_knihovnikov/Dokumenty_pre_knihovnikov/ORKS_Prirucka_knihovnika_malej_kniznice.pdf

Slovenská národná knižnica. *Štandard pre dobrý knižničný fond* [online]. 2021 [cit. 2022-05-05]. Dostupné z: https://snk.sk/images/Informacie_pre/Kniznice_a_knihovnikov/Dokumenty_pre_knihovnikov/Standard_pre_dobry_kniznicny_fond.pdf

STASSELOVÁ, Silvia. *Smernica IFLA pre služby verejných knižníc* [online]. Bratislava: Spolok slovenských knihovníkov, 2011 [cit. 2022-06-15]. ISBN 978-80-89586-01-1. Dostupné z: <https://www.infolib.sk/files/dokumenty/smernica-ifla-sluzby-verejnych-kniznic-2010.pdf>

ŠEDÁ, Marie, Lenka DOSTÁLOVÁ a Vít RICHTER. *Knihovna v obci: Příručka pro starosty a zastupitele* [online]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2020 [cit. 2022-07-15]. ISBN 978-80-7050-730-8. Dostupné z: https://ipk.nkp.cz/docs/knihovna-v-obci_prirucka-pro-starosty.pdf

Zákon č. 126/2015 Z. z. o knižniciach a o zmene a doplnení zákona č. 206/2009 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z. [online]. [cit. 2022-04-27]. Dostupné z: https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2019/12/Zakon_126_vyklad_platny.pdf

Lined writing area with horizontal lines.

Nikola Kianicová

Príručka pre starostov a zastupiteľov obcí pre budovanie a fungovanie knižníc

Vydala

Slovenská národná knižnica – k-Služby,
Námestie J. Cígera Hronského 1, 036 01 Martin,
v Martine roku 2022

Zostavovateľ: Nikola Kianicová v spolupráci s Poradnou skupinou pre metodiku

Technický redaktor a autor grafickej úpravy: Monika Struharňanská

Jazykový redaktor: Ľubica Hroncová

1. vydanie. Počet strán 44